

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I, 17.

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 13.

V Ljubljani, v sredo 16. januarija 1901.

Letnik XXIX.

Kulturni boj v Franciji.

I.

Francoski narod je živahen, preživahen. Hoče in išče življenja, prememb, prekucij. L. 1815 je bila končana 30 letna vojna doba. Vsak rod je videl in čutil vsaj dve vojski. »Vojska je zakon človeštva, napredka. Vojska je potrebna za armado in narod. Dvajset let ne sme trajati mir. Vladar napove vojsko, a ministri naj ga opravičijo pred svetom«. To je bilo pravilo in vodilo za francoske Ludovike in Napoleone.

Od l. 1871 pa že počiva francosko orožje. Male praske v Tunisu, Tonkinu, Dahomeju, Sudanu itd., to so le igrače za otroke. Francoski narod si je ustvaril mogočno armado, a ugodne prilike ni, da bi se merila na bojnem polju. Zato je treba domačih, notranjih bojov, da kri ne zvodeni, orožje ne rjavi. V 30 letih so izbrali 39 ministerstev; bu-lanžisti, panamisti, dreyfusardi so skrbeli in skrbe za domačo zabavo. In Waldeck-Rousseau bi bil moral že odkuriti s svojimi minister-skimi tovariši, da ni o pravem času zapazil nevarnosti in odkril svojega »republikan-skega« srca. Treba je bilo nove zabave, no-vega mamila za »zvajeno ljudstvo. V Simo-gesu je »rudeči« Millerand izvel na dan znani Gambettov bojni klic: »Ecrasez l'in-fame«! Napovedal je boj kongregacijam, otvoril je nov kulturni boj. Somišljeniki so mu ploskali, Waldeck-Rousseau je bil rešen za nekaj mesecev. Ples se je pričel z asumpcionisti.

Ti so že dolgo trn v peti framonom. Po vsej deželi imajo razpreženo svoje časo-pisje, v katerem so zagovarjali armado in avtoriteto proti dreyfusardom in drugim iz-prijenim požidovljenim življenjem. Ljudske množice, ki imajo še čustvo za resnico in pravico, so na njihovi strani v boju proti korupciji in anarhiji. »Ecrasez l'in-fame«! Na zatožno klop z njimi, ki se poslužujejo ti-skovne svobode ter odkrivajo svetu kri-vice! Vrv okolu vratu tistim, ki zagovarjajo božje in cerkvene zakone ter kažejo soroja-

kom rane na narodnem telesu! In izvohali so v kazenskem zakoniku iz l. 1834 že davno pozabljeni člen proti tajni družbi, ki je izde-lavala patrone (!). Državni pravdnik čiste li-beralne krvi, Bulot, je lani stari kaz. zako-nik osnažil prahu in obsodil mirne redovnike zaradi papirnatih patronov vsakega na 16 fran-kov globe; oblastvo pa je v smislu istega zakona iz stare dobe »svobode in bratstva« razpustilo kongregacijo.

A vse to je bil le udarec v vodo. Va-lovi so se zgrnili in ugledali. Trebalo je nove gonje. Razstava je končana, parlament pred durmi, nad glavami ministrov so se zbirali črni oblaki. Zvita buča Waldeck-Rousseau si je znal pomagati iz vrtinca. Dne 8. t. m. se je sešel parlament. Vlada mu je predložila debelo knjigo, v kateri našteva imetje in bogastvo cerkvenih redov in družb na Fran-coskem. Poslanci in senatorji morajo seveda najprvo poznati »polipa mrtve roke«, da se jim zježe lasje. Vlada pa previdno molči, kaj ta »polipa« stori za duševni in telesni blagor v francoski domovini in kot misijonar v ob-sežnih francoskih in drugih naselbinah med divjimi rodovi. A četudi vlada molči, kulturna zgodovina glasno govori o blagodej-nem delovanju »žive roke«. Narod pozna kulturni pomen katoliške cerkve in njenih raznih ustanov in naprav v blagor ljudstva. Poslanci tudi niso gluhi in slepi, in vreje kaš« tudi framononi in socialisti ne bodo po-jedli iz vladne skleda. Ta izkaz o cerkve-nem imetju pa je le dopolnilo k načrtu za-kona o verskih družbah, ki ga je Waldeck-Rousseau že 14. novembra 1900 predložil zbornici.

Že leta 1880 je tretja republika pričela kulturni boj. Tedanji naučni minister Jules Ferry je izdelal načrt zakona o višjih šolah, kojega člen 7 je izključeval od države ne-priznane verske družbe od vodstva in pouka na šolah. Zbornica je tedaj vsprejela zakon, a senat ga je zavrgel, ker ga je sam Jules Simon pobijal v imenu svobode. Prvi na-skok torej ni imel pravega uspeha. Vlada je sicer 1. septembra 1880 pregnala jezuite iz

njihovih zavodov in 5. novembra še ostale kongregacije, izvzemi kartuzijane in tra-piste. Toda 1600 francoskih advokatov je ugovarjalo in dokazalo, da se te vladne krute naredbe ne strinjajo z zakoni iz leta 1814 in 1830, niti z republikansko ustavo iz leta 1848, ki dopušča učno svobodo in kongre-gacijsko pravo. Noben zakon ne prepove-duje, da bi ne smelo več oseb pod eno streho skupaj bivati in po določenem hiš-nem redu izvrševati pošteno delo. Vlada se-veda ni odjenjala in ukazala vsem sodiščem, da strogo izvršujejo povelje proti kongrega-cijam.

Okoli 400 uradnikov se je uprlo in od-povedalo službam. Vlada je sicer druge na-stavila, toda izgnani redovniki so se zbirali v drugih hišah ter čez mesece vračali tudi v svoja prejšnja bivališča. Konečno je vlada omagala v boju proti javnemu mnenju in opustila gonjo. Pozneje je francoska vlada skušala cerkvene redove zatreti z izrednimi davki. Pa tudi ta silovitost ni udušila ver-skega življenja.

Waldeck-Rousseau pa hoče z zvijačo doseči, kar se ni posrečilo Voltairovim epi-gonom. Novi načrt z dne 14. nov. 1900, o katerem bode razpravljala francoski parla-ment, pravi v prvem in drugem členu: »Osnova verske družbe je dogovor, po ka-terem dve ali več oseb združi svojo ved-nost ali delavnost v drugi namen in ne v razdelitev dobička. — Vsaka družba pa, ki se osnuje iz nedovoljenih vzrokov ali v ne-dovoljene namene, ki nasprotujejo zakonom, ustavi, javnemu redu ali pravni, ali družba, ki se odpove neprodajljivim pravi-cam, nima nobene veljave.«

To besedilo je jako splošno, niti z be-sedo ne omenja kongregacij, tudi ne trdi, da kongregacije nasprotujejo zakonom, ustavi, javnemu redu ali pa pravni. Toda zajec tiči v drugem grmu. Vlada jasno izrazi svoje nagibe v pojasnilu k zakonu. »Naše javno pravo, in vseh držav, prepoveduje vse, kar pomeni odpoved pravicam posameznika: to-rej pravici oženiti se, kupovati, prodajati, tr-

žiti, obrt izvrševati, imetje si pridobiti, skratka vse, kar omejuje osebno svobodo.«

Ali ni to monstrum zakona? Vlada hoče zadeti vse osebe, ki store obljube pokorščine, revščine in čistosti. Akademik Rousseau piše: »S tem zakonom hoče vlada nekaterim Francozom vzeti prostost, ki jo imajo vsi drugi, vreči jih v ječe, ako se ustavljajo, pregnati jih iz njihovih hiš in po-brati jim denar za državo. A če zgrinejo re-dovniki, ostane ta zakon še proti vsem ka-toliškim duhovnikom, ki store »nedovoljeno« obljubo, da se ne oženijo, in pozneje tudi proti vsem neduhovnikom, ki se izognejo ženitvi ali drugim »neprodajljivim pravicam«. In če mnihom ter duhovnikom vzemo dr-žavlanske pravice, ugrabili jim bodo tudi politične. Nespametno bi bilo, da bi jim bili prepovedali samo skupno bivanje in molitev v cerkvah ter kapelah, ob enem pa dovo-lili, da volijo poslance, ki bi gotovo glasova-li proti zakonodajavcem in sovražnim jim zakonom.«

Naš narodni položaj na Koroškem.

Izid zadnjih volitev nam je na Koroškem marsikaj pojasnil. Ni bilo treba biti prerokom, a vendar je marsikdo videl le pesimizem, ker se je pred leti že izražal strah pred bodočnostjo. S toliko večino nasprotnik menda še nikoli ni zmagal, in zmagal uzor-nega kandidata. Tožiti o tem nam ne po-maga nič, treba pa resno ogledati si položaj in storiti v bodoče v blagor naroda, kar je v naših močeh.

Prvo, kar je bilo potrebno, smo napra-vili, in to je bil protestni shod. Kar se je našim kmetom godilo, nečuvno nasilstvo, pobjoj, mar naj bi vse to mirno trpeli? A gledi! Tudi to ni bilo vsem po volji. Vzlasti pa nekaterim gospodom ni šlo po volji, da se je protestni shod napravil skupno s kat. Nemci. In če se je moralo že to zgoditi, pa je nečuvno, pravijo, da se na protestnem shodu ni govorilo nič slovenski, in slovenski kmetje so baje zavoljo tega silno razburjeni.

LISTEK.

Med Slovenci ob Renu.

(Piše Luka Arh.)

(Dalje.)

Popoldan smo imeli o pol treh pete vespere. Peli smo menjaje se, eno vrstico psalma mi pred altarjem, drugo pevci na koro, ki pa niso znali posebno dobro. Lep je koral, toda le, če se lepo poje. Priprave in skušenj potrebuje več, nego vsako drugo petje. Ravno tu tiči glavni vzrok, zakaj da je še (pri nas menim) toliko nasprotnikov koral. »Mea culpa« mora reči vsak cecili-janec. Mnogo na boljšem bi bili s koralom, če bi si resno prizadevali, peti ga dobro, pripravljeno. Le na ta način ga bomo udo-mačili med našim ljudstvom, ki ni kar nič prijazno enoglasnemu petju, kakor nemško.

Poleg vsega tega je pa za naše uho zelo neprijetna izgovarjava latinščine, ka-korsna je v navadi po Nemškem. E in o iz-govarjajo le ozko; konzonanta s skoro ne poznajo. Kako čudna je n. pr. sledeča psal-mova vrstica, izrečena na nemški način:

Deuz zedet zuper zedem zanktam zuam.

Ali pa oni stereotipni »per omnia ze-küla zekularum«! Za nas Slovane to ni.

Po izgovorjavi latinščine in grščine spo-znaš na vseučilišču hitro Nemca ali Slo-vana. Noben Slovan, ki se nalašč ne spa-kuje, ne bo izgovarjal: Cöjz, Prometöjz, bu-löjz, temveč Ceus, Prometeus, bulevaj. Lepa ravno ni ta nemška izgovarjava, in da bi bili govorili stari Grki tako, menda tudi še ni dokazano.

Ob štirih smo imeli Slovenci pridigo in tihe litanije presv. Jezusovega Srca, katerih sem nekaj razdelil med ljudi, kar pa ni bilo všeč kaplanoma in menda tudi drugim Nem-cem ne, ki so prišli poslušat naše pete lita-nije. Vsem ljudem ne moreš ustreči! Zato smo pa imeli prihodnji dan (na sv. Štefana) zopet pete litanije.

Poljsko društvo je napravilo na sv. Šte-fana zvečer svojo običajno božično veselico. Predsednik kaplan Ostrop je nagovoril dru-štvenike poljsko. Navzočih je bilo prav mnogo delavcev z ženami in otroci, ki so dobili orehe, jabolka, fige itd.

Kako domače se mi je zdelo pri bratih Poljakih! Da bi tudi Slovenci imeli taka društva! sem si mislil. Koliko bi koristilo v verskem in narodnem oziru! Sposobnih naših mož ni, ki bi vodili društvo. Poljska društva vodijo kaplani, ki so zmožni poljščine. A slovenskega ne znajo. To je križ. Bog ve, če bo kaj iz društva, katero so osnovali ta dan (26) v Hambornu Slovenci za Hamborn

in Marksloh. Župnik Laakmann je obljubil, kakor mi je pravil moj tovariš, da bo storil, kar mu bo mogoče, da se ustanovi in vzdrži to prepotrebno društvo. Bog daj!

Dosedaj sem imel vedno neko apatijo do Poljakov. Njihovo čudno vedenje v dr-žavnem zboru in vedno zabavljanje nemških listov zoper nje ne vzbujajo ravno ljubezni do njih.

Kajpa da se ne sme meriti in soditi po »zastopnikih ljudstva« ljudstvo samo. To velja posebno za naš poljski klub, v kate-rega pridejo razni žlahčiči po slaboznanih »galiških« volitvah. Enako bi se motil, kdor bi sodil slovensko ljudstvo po naših libe-ralnih poslancih, recimo po dr. Tavčarju (čegar kvedri in copate vzbujajo splošno senzacijo; čuje se, da je že mödlinska to-varna za čevlje poslala k njemu svojega za-stopnika, da bo vzel uzorec, in prihodnja novost v modi so Tavčarjevi kvedri in copate).

Kako vse drugačno mnenje sem imel o Poljakih, ko sem šel iz društva! Prijazni, za vero in svojo narodnost navdušeni ljudje, delavci. Čeprav nas zatirajo na vse mo-goče načine Prusi, nas ne bodo uničili, za-trjeval mi je moj sosed. In probujeni so res, mnogo bolj nego Slovenci. Ni je skoro žup-nije v renski provinciji in na Vestfalskem, kjer bi ne bilo poljskega delavskega dru-

štva. Tu se shajajo, berejo poljske knjige in časopise in napravljajo predstave in igre.

Prav lepo so peli otroci več poljskih božičnih pesmi. Spremljal jih je na gosli deček kakih 10—12 let star. Ko so končali, pošepne neki mož dečku nekaj na uho. Ta veselo in navdušen prikima, in začne igrati melodijo: »Jeszcze Polska nie zginela«. Vsi navdušeni vstanemo in poslušamo. Deček igra, da je veselje. Plosku ni bilo konca. »Zakaj pa ne poje te« vprašam soseda. »Ker ne smemo! A zadostuje nam godba. Vsak izmed nas poje v sreco. Le glejte v oči, ali Vam ne povedo, kaj se godi pri zvokih te pesmi vsakemu v duši!« . . .

Na mizi je ležal pred menoj časopis »Gazeta Grudziadzka«. Prva stran je bila posvečena velikemu Sienkiewiczu. Spodaj pa je bilo natisnjeno z velikimi črkami: Uczmy dzieci czytać po polsku! (Učimo deca čitat po poljsko). »Prav važen opomin to«, pravi mi sosed. »Če ne naučimo mi svojih otrok brati, imamo potem one čudne prikazni, ki razumejo in govore poljsko, a brati ne znajo. V šoli se uče le nemško. Kdor pa ne bere naših knjig in časopisov, je prej ali slej iz-gubljen za naš narod«.

Poslovim se od prijaznih Poljakov. Prav dober utis so napravili name. Celo noč se mi je sanjalo o starodavnem, tako ne-srečnem poljskem kraljestvu.

Tem gospodom in resnici dolžujemo nekatera pojasnila! Naj v prvi vrsti povem svoje prepričanje, da smo kot narodna moč koroški Slovenci izgubili ves pomen. Z lepo mislijo združene Slovenije naj se bavijo pesniki, dejansko življenje nam kaže zdaj druga pota. In ta pot je po mojem popolnem prepričanju, da se združujemo tukaj s katoliškimi Nemci kolikor mogoče resno, in da si v ti družbi iščemo pomena, ki ga sami zase nikdar ne bomo več imeli. Rodoljubov, ki tako mislijo, je več med nami. Morebiti se varajo, in če se varajo, naj skrbi narodna stranka, da nikdar do upliva v narodnem vodstvu ne pridejo.

In če smo se združili z Nemci, pravijo, naj se brani naša ravnopravnost in naj bi se bilo govorilo tudi slovenski na shodu. K temu treba opomniti, da slovenskega govora nikdo ni branil; pri prvem dotičnem razgovoru se je celo odličnemu celovškemu gospodu naročevalo, naj slovenski govori. Ali ker se dotični gospod nadalje za stvar, ki se je morala v največji naglici urediti, ni dosti brigal, se je pripetilo, da menda o shodu še vedel ni nič, in je slovenski govor izostal. A zaradi tega nevolje menda ni treba, kajti shod je imel namen, napraviti demonstracijo, in demonstracijo v prvi vrsti za Slovence, katerim se je godilo krvavo nasilstvo. In to se je tudi doseglo.

Dalje pa se moramo ozirati na svoje nemške zaveznike. Narodni radikalci nemški psujejo katoličane kot narodne odpadnike, kjerkoli se postavijo na našo stran. Ne dajmo jim povoda, da se hodijo na shode slovensko učiti. Naše razmere so skrajno nevarne in skrajno kočljive! Idealizem je prelepa stvar, a v dejanskem življenju se ne da povsodi doseči in zadovoljni moramo biti, da imamo v dobrem sploh kaj uspeha.

Ko smo se vračali z demonstrativnega shoda, šla sta pred menoj dva kmeta iz Pečen: »Zdaj si pa videl, za kaj gre; pravili so, da le za govorico, a to je vse kaj drugega«. Narodnost naša se zaničuje v šoli, zaničuje v uradu, zaničuje povsod, odkod pa naj ima ljudstvo poguma in ponosa, videč, da je popolnoma brez moči? Moč daje pogum, a moči nimamo in pomoči, izdatne pomoči nam ni upati od nikoder. A v združenji z nemškimi katoličani spozna naš Slovenec, da ima tudi še kaj veljave; veseli se te zveze, vedoč, da je v krščanski veri neka višja moč. Zato so bili naši slovenski kmetje veseli, da so združeni s katoliškimi Nemci nastopili, in Nemci so bili veseli v prepričanju, da so v boju za verske svetinje in blagor ljudstva Slovenci vedno pripravljeni delati z njimi.

A to dejstvo spravilo je nekatere rodoljube na misel, da hočejo v Celovcu ustanoviti slovensko-naroden klub, da se napravi protitežje proti delovanju nekaterih duhovnikov. Bili smo dosedaj združeni, kar nas je bilo, vsaj si jih lahko na prstih ene roke naštel može, ki so res požrtovalno delali za revni naš narod.

Možje kot Grafenauer, Einspielerja, Muri, Treiber, Rozman, Legat, Val. Šumah i. dr. Če se bodo ti-le razcepili, kaj potem? Potem se bodo Nemci pač nam ravno tako smejali, kot zdaj, ko se sklicujemo na temeljne zakone državne, ne da bi imeli moči, da se izvrše. Sklicujemo se na zakone, kakor da bi ne vedeli, da je v politiki vedno veljalo, da močnejši nadvladuje slabšega. Torej ločeni? A predno se ločimo, treba jasne besede: Kako morejo gospodje sodelavci in čitavci »Slov. Naroda« voliti duhovnike v svojo družbo? Kaj bi ti gospodje rekli, če bi duhovniki tako blatili njihov stan? Mar ne tirja duhovniška čast od vsakterega, da se taki družbi odteguje? In morebiti duhovništvo le premalo misli na častno svojo dolžnost. Da se mi ljudij izogibamo, ki so v tesni dotiki z »Narodom«, vsaj tega nam ne zamerite. Žrtvovali bomo vse za naše ljudstvo, le svoje časti ne.

Valentin Podgorc.

Politični pregled.

V Ljubljani, 16. januarja.

Državnozborske volitve. Z volitvami včerajšnjega dne je izvoljenih 411 poslancev, preostaja torej le še izid nižje-avstrijskega veleposestva in trgovskih zbornic ter jedne ožje in dveh dopolnilnih volitev. Izid vče-

rajsnjih volitev pomeni zopet izgubo dveh krščanskih mandatov. Jednega je izgubila katoliška ljudska stranka, drugega pa kršč. socialci. V Solnogradu je bil iz skupine veleposestva izvoljen nemški nacionalalec Gmachl proti konservativnemu kandidatu in dosedanjemu poslancu Hölzlu, v Korneuburgu je pa pri ožji volitvi prodl socialni demokrat Seitz z 2737 glasovi, kršč. soc. kandidat Richter je dobil 2679 glasov. Soc. dem. imajo torej 10 mandatov. Pri ožji volitvi v Bregencu je včeraj prodl dosedanji poslanec nadučitelj Drexel, pri staš nem. ljudske stranke s 1179 glasovi, tržiški tovarnar Gassner je s 1119 glasovi ostal v manjšini. — V Budjejevicah so bili izvoljeni iz veleposestniške skupine grof Chotek, grof Deym, grof Lazansky in grof Zedwitz, v Liberech baron Aehrenthal, dr. Jaksch in Papstmann, v Chrudinu baron Hruby, vitez Mettal, Parisch, baron Senftenberg in Radimsky, koroški veleposestniki so izvolili liberalca grofa Khevenhüllerja, propadel je dosedanji poslanec pl. Milleu, štajerski grofa Attems in Stürgkha ter barona Moscona in Hackelberga. Gorenje-avstrijski veleposestniki pošljejo v državni zbor konservativce Baumgartnerja, barona Haydna in grofa Dürckheima, češki grofa Belcredi, Czernin, Mensdorf, Sylva-Tarouca in Hartiga, dalje grofa Palffy, Schulka in Wolkensteina. Tržaška obrtna zbornica pošlje na Dunaj Basevija. — Poljski veleposestniki so izvolili sledeče zastopnike: Wodicki, David Abrahamowicz, Czez, Popowski, Struszkiewicz, Jedrzejewicz, Szepczycki, Gniewosz, Sonzenski, Kozłowski, Jaworski, Blazowski, Henzel, Evgen Abrahamowicz, Dzieduszycki, Wielowieyski, Tschai-kowski, Garapich, Gorski in Starzynski. — V Hebu so izvolili Bärnreitherja, dr. Damma, Fürstla in Zedwitz. — V skupini veleposestva torej ni posebnih izprememb.

Dipauli in Ebenhoch. Dva voditelja katoliške ljudske stranke nista več v vrstah državnih poslancev, baron Dipauli in gorenje avstrijski deželni glavar sta podlegla v svojih dosedanjih volivnih okrajih. Oba dosedanja voditelja sta pa tudi izjavila, da sedaj ne sprejmeta nobenega drugega mandata. Posebno odločno je v tem oziru postopal baron Dipauli, mesto katerega bo sedaj izvoljen Trogmann. Deputacija volivcev je sicer še jedenkrat poskusila svojo srečo in se podala v Monakovo, kjer sedaj biva baron Dipauli, a poskus bo bržkone brez uspešen. Pač pa ni izključeno, da se dasta oba voditelja pregovoriti pozneje, ko se pokaže, da je državni zbor sposoben za delo.

Ogerska poslanska zbornica je včeraj zopet pričela z zborovanjem, ki je bilo pretrgano vsled božičnih počitnic. Nadaljuje se podrobna razprava o državnem proračunu. V vladni liberalni stranki so vsled noveletnega nagovora poslanca Falka na ministerskega predsednika navstale neke difference, ki bi bile morda nevarne pri razpravi proračuna. Vsled tega je vlada vplivala na imenovanega poslanca, da je oddal v liberalnem klubu izjavo, ki je pomirila razburjene elemente v najnovejših prirastkih liberalne stranke. — Mej predlogi, ki jih pripravlja neodvisna stranka, je tudi oni na odpravo ministerskih pokojnin.

Angleški eksminster o južno-afriški vojski. Član bivšega liberalnega kabineta Henry Fowler je imel 14. t. m. v Willenhallu daljši govor, v katerem je omenjal tudi vojske v Južni Afriki. Vojska, je rekel ta mož, je bila neizogibna in nobena diplomacija bi je ne bila mogla odvrniti (?) Prej ali slej bi se bil pojavil resen razpor. Anglija se sedaj bori zato, da spravi celo Južno Afriko pod jedno zastavo, in ta je »Union Jack«. Angleški kapital, angleška kr in inteligenca Angležev so ustvarile sedanjo Južno Afriko, in radi tega se Anglija ne od-pove tej zemlji. Sedanja vojska spada mej one, ki se morajo izvojevati. To želi in zahteva angleški narod. Po dobljeni konečni zmagi pa dobi vsak rod one pravice in svoboščine, ki so privilegij vseh podanikov angleške krone. Tudi v tem oziru je angleški narod pripravljen storiti vse. — Kake privilegije in svoboščine uživajo angleški podaniki, recimo doma na Irskem, je le predobro znano.

Slovstvo.

»Slovenski učitelj« prinaša v svoji 2. letošnji številki sledečo vsebino: Sloga. — Splošna obravnava berilnih vaj z ozirom na formalne stopnje. (Konferenčna razprava. Piše Hedvika Šarec. Konec.) — Nekaj karakteristike. — »Slovenska šolska Matica«. — Prva podružnica »Slomškove zveze«. — Dopisi. — Šolske vesti. — Drobline. — »Slov. učitelj« izhaja dvakrat na mesec in stane za celo leto 5 kron. Naroča se pri uredništvu v Ljubljani.

Profesor Fr. Ilesič je izdal knjižico z naslovom: »Prešeren in slovanstvo«, katera je vzbudila precejšnjo pozornost, ker ima pisatelj o Prešernu svoje čisto originalno mnenje, katero je v nasprotju z raznimi slavospevi, ki so se brez kritike zlagali na Prešerna. Nekaj značilnih trditvev tu citiramo: »Kranjec Prešernu ne pomeni Slovence v običajnem pomenu, ampak rojaka kranjskega, sosedne pokrajine ne pridejo v poštev, so pozabljene, ali pa so »slovanske«, kakor Hrvatska, Srbija i. dr.« (str. 5.). »Od vina razgret podtika Prešeren korifejam kakor Vrazu, Kollarju, Šafaříku i. dr. željo, da bi slavizem po naših slovenskih deželah kmalu izginil« (str. 16.). »Prešeren je začel kot kranjski pesnik, a je nehal kot slovenski« (str. 18.). »Prešeren razen materinščine ni poznal nobenega drugega slovanskega jezika« (str. 19.). »Hrvatski Prešeren ni razumel« (str. 21.). »Češčino je čul kot dijak na Dunaju«, »s Čelakovskim osebno ni bil znan« (str. 22.). »Očitala se mu je lenoba, Prešeren se je sam zavedal svoje — komodnosti« (str. 23.). »Zmožen le kranjščine ni nikoli segal čez njen ozki okvir« (str. 24.). »Bil je zoper vsak jugoslovanski eklekticizem« (str. 26.). Ilesič mu stavi nasproti ljubljanske bogoslovce, »mlade ljudi, koji svi za ilirštino dišu i živu« (str. 27.). »Prešeren se je istotako trdovratno držal bohoričice, kakor je bil velik sovražnik srbohrvaščini« (28.). »Prešeren se je vrnil z univerze kot »svobodnjak« svoje dobe, zamaknjen v zapadno kulturo« (30.). »Prešeren je plesal v kazini — med fraki, govoril, po evropskom univerzalnom kalupu slivene reči« (31.). »Politike Gajeve ni razumel« (32.). »Osebnost je Prešernova glavna lastnost«, »v osebni strasti ni poznal celokupnosti«, »strastno je kritikoval«, njegova individualiteta je »egoizem in strast« (32.). »Politične ideje ali svrhe, po kateri bi bil strm, sploh Prešeren ni imel nobene« (33.). »Prešeren ni imel nobene energične inicijatorske moči« (37), imenoval ga je Česnik »dr. Sieben-schläferja«, bil je »skeptik«, ni imel energije, inicijative za narodno emancipacijo«. »Prešeren je zlagal nemške pesmi, se čutil dolžnega hvale Germaniji in niti toliko energije ni zbral, da bi bil pisal slovenska pisma« (40.). »Nezmožen učiniti moški korak nazaj ali naprej, viharjev notranjih igraca, je pasivno životaril« (41.). »Prešernove poezije niso nič budile narodnosti«, »Prešeren ni odgojitelj slovenskega naroda« (43.). »Služil je le svojim čustvom in nikomur drugemu«.

To so Ilesičeve trditve. No, če bi bili mi kdaj kaj takega rekli o Presernu, bi nas bili s kamenjem pobili! Nekatere Ilesičeve trditve se nam zde preostre in neutemeljene, a splošno je ta mrzli »tuš« po vročem navdušenju slavnostnih dnij prišel ravno prav. Še učenčki po ljudskih šolah so imeli pristo, in ljudski učitelji so jim morali praviti divne stvari o Prešernovih zaslugah za narod. Šolarčki so si predstavljali Prešerna kot velikanskega heroja in nadčloveka, in sedaj pride profesor Ilesič in potegne krilo s sajiske podobe, češ: Saj vse vkup ni res! — Jako vredno bi bilo, da bi se naši slovstveni zgodovinarji s to knjižico podrobneje pečali. Tu je več vprašanj, ki zaslužijo natančnejšo diskusijo.

A. Epohalno zgodovinsko delo profesorja Weissa se bo tudi po njegovi smrti nadaljevalo. Dne 14. t. m. se je med graškim založništvom »Styria« in med vseučiliškim profesorjem dr. Michael Mayrom v Inomostu podpisala pogodba glede nadaljevanja Weissove svetovne zgodovine. Mayr bo sedaj izdal zgodovino od l. 1815—78 (Berolinski kongres). Ker je ta zgodovina spisana z veliko učenostjo in obširnostjo ter v katoliškem duhu, jo priporočamo našemu občinstvu. M.

Dopisi.

Iz ribniškega političnega meteorologičnega opazovališča 15. jan. 1901. Visoko nad Ribnico smo postavili meteorologično opazovališče, raz katero kanimo opazovati ribniško politično podnebje. Nadejamo se, da bo Vaš cenjeni list odprt našim poročilom, katera hočemo od časa do časa priobčevati.

Za danes naznanjamo, da smo opazili, da so nekatera liberalna telesa obrnila svoj tek v ravni smeri zoper kmečke zemljane, in bati se je, da bi kak tak liberalni meteor kakemu kmetu na glavo ne padel. So pa ti meteorji iz različnih skupin. Zdaj jih opazujemo iz treh skupin. Iz pravne skupine opazujemo energičen kurz med meteorji. Iz šolske skupine se prikazujejo kot obilne globe radi šolskih zamud. Iz železniške skupine pa kot odrek vozovnic.

Pa zoper vsako reč je kako sredstvo, še celo zoper točo »vspešno« streljajo, zato bomo tudi mi napravili poleg opazovališča precej strelno kolibo in bomo streljali v te meteore. O učinku prvega strela dobite takoj sporočilo.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 16. januarja.

Dr. Alfonz Mosche umrl. Sinoči ob 9. je umrl v Ljubljani odvetnik dr. Alfonz Mosche v 63. letu svoje starosti. Rojen je bil l. 1839 v Ljubljani. Prvo odvetniško službo je nastopil v Slovenjem Gradcu. Od l. 1868 dalje je bival kot odvetnik v Ljubljani. Po l. 1880. je igral odlično ulogo v javnem življenju. Njegovim zvezam in njegovemu odločnemu vplivu je pripisati, da je narodna stranka prodrla v prvem razredu pri volitvah v občinski svet. Bil je tudi sam izvoljen in je fungiral kot predsednik finančnega odseka. L. 1883 je bil izvoljen v deželni zbor. Tudi tu so ga volili za predsednika finančnega odseka. Tu se je posebno trudil za konvertiranje zemljiško odveznega dolga; to delo ga je stalo mnogo truda in je bilo jako zaslužno. Izdal je tudi brošuro o tem delovanju. L. 1889 je kandidiral na podlagi katoliške narodnega programa, a je pri ožji volitvi propadel proti Hribarju. To je zaslužnega moža tako bolelo, da je izstopil tudi iz obč. sveta in odložil vse druge mandate, med njimi tudi predsed. »Nar. doma«. Za Narodni Džom ima rajni Mosche največje zasluge, zakaj on je vpeljal prvo akcijo za to društvo in njegovemu trudu do l. 1889 se je zahvaliti, da se je nabrala tolika glavica za zidanje te velike stavbe. Od l. 1880 dalje se je Mosche zelo boril za enakopravnost Slovencev pri sodnih uradih. Njegova pisarna ima v tem oziru največje zasluge. L. 1881 je začel izdajati časopis »Slovenski Pravnik«, ki je imel namen pospeševati slovensko modroslovje in gojiti pravoslovno znanost med Slovenci. Urejeval ga je do konca l. 1883. Mnogo je sam spisal v njega, a velika zasluga njegova je, da je znal mlajše moči zanimati in pridobiti za pravoslovno znanstveno književno delovanje. Največja zasluga njegova je prevod občnega sodnega reda. L. 1888 je zopet začel izdajati list »Slov. Pravnik« s sodelovanjem odličnih juristov. Začetkom leta 1889 je izročil listu društvu »Pravnik«, ki se je tedaj ustanovilo in list izdaja do danes. Leta 1898 je bil izvoljen predsednikom odvetniške zbornice. Pod njegovim predstvom se je vpeljala akcija, da se doseže višje deželno sodišče v Ljubljani. Znano je, da je dr. Mosché šel s posebno deputacijo v tej zadevi k ministrskemu predsedniku in drugim resortnim ministrom, ki prihajajo v poštev v tej zadevi. Rajni dr. Mosche je bil jako izobražen mož obširnega znanja. Njegove prijetne družabne lastnosti so ga priljubile povsod in njegova vsestranska spretnost mu je pridobila občno spoštovanje. Umrl je za pljučnico, ki mu jo je nakopalo prehlajenje. Naj v miru počiva!

Častnim občanom je izvolil občinski odbor v Srednjivasi v Bohinju g. župnika Matijo Zarnika v priznanje za njegovo neumorno delovanje v duševni in gmotni prospah imenovane občine.

Umrla je v Boštanju pri Sevnici gospodična Ela Račičeva po dolgi in mučni

bolezni. Trpela je v svoji bolezni popolnoma udana v voljo božjo. Splošno sožalje se izraža cenjeni obitelji. Pogreb je bil danes popoldne. N. v m. p.!

Imenovan je strojni nadkomisar Vilj. Poka de Pokafalva predstojnikom delavnice na drž. kolodvoru.

Državna podpora. Poljedelsko ministerstvo je dovolilo 400 kron za zgradbo dveh mostov čez potok Belo v postojnskem okraju.

Ljubljanske novice. Umrli je v ponedeljek 14. t. m. v šentjakobskem župnišču Uršula Ferme, stara 80 let. Služila je v eni službi 50 let, vedno delavna in v vsakem oziru poštna, in je še pet dni pred smrtjo opravljala svoja dela v kuhinji. Bodi ta v sedanjem času tako redek slučaj poselske zvestobe vsem poslom priporočen v posnemanje. — Pojasnilo. Znani ljubljanski mizarjski mojster Jakob Petrin je nevarno obolel in je bil previden, ni pa še umrl, kot smo včeraj poročali. — Prenaglo vozil je včeraj hlapec Fr. Pfeifer na križišču Resljeve in Slomškove ulice, vsled česar je zadrl in poškodoval voz nekoga izvoškega. — Konj se je splašil včeraj popoldne na cesarja Jožefa trgu Mih. Tratniku, in dirjal preko Mestnega trga na Stari trg. Nezgode ni bilo nobene. — Drva sta kradla včeraj v Črničevem gozdu na Golovcu neki mehanik in kleparski pomočnik B. A. Oba so prijaviili sodišču. — Nesreča. Včeraj sta padla konja in voz vsled neprevidnosti voznika, v jamo blizu prisilne delavnice, kamor vozijo glino od novega Franca Jožefa mostu. Voznik in en konj sta neznatno poškodovana.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu je izdala letno poročilo za l. 1900, kateremu povzamemo nastopno: Koncem l. 1899 je ostalo v bolnici 65 bolnikov. Tekom l. 1900 je bilo vsprejetih 1287 bolnikov iz raznih kronovin, največ seveda iz Kranjske. Oskrbovalnih dni je bilo 24.317, operacij 372, ozdravljenih 982, zboljšanih 229, neozdravljenih 39, umrlo jih je 33, v oskrbovanju jih je ostalo 69, Vsak bolnik je bil v povprečni oskrbi 17-98 dni. Te številke pričajo o vspešnem delovanju tega zavoda. Vodstvo se zahvaljuje za podpore dež. zboru kranjskemu, raznim občinam in posojilnicam ter sploh vsem dobrotnikom, posebno pa kranjski hranilnici. Ker se je bolnica v Gradcu morala prezidati in ker preneha nabiranje milodarov po drugih deželah, zato vodstvo prosi podpornike in dobrotnike, naj tudi v bodoče podpirajo zavod, ki je za Dolenjsko največjega pomena.

Otrok je zgorel, poldrugoletni sinček Ani Dolinar v leskovski župniji dne 10. t. m. zjutraj, mej tem ko je njegova mati imela opravilo v hlevu, ostali domačini so bili pa v cerkvi.

Ciganko je krstil 13. t. m. rojanski g. župnik. Krščenka je že odrasla in se v kratkem poroči.

Umrli je včeraj v Zagrebu odvetnik Andrija Jakčin v 95. letu svojega življenja. Pokojnik je bil v svoji mladosti iskren pristaš Ilircev.

Grozna nesreča. Z Nabrežine se poroča: V ponedeljek zvečer se je zgodila na železnici 2000 metrov od postaje Bivije proti Italiji velika nesreča. Prišel je pod vlak vojak-domobranec Fran Gabrovec iz Vižovelj. Hotel je z vlakom v Trst, a po nesreči je padel pod vlak, ki mu je zdrobil glavo in ves život. Truplo so prenesli na pokopališče na Nabrežino.

Neuročljive poštno pošiljatve. V Ljubljani oddane: J. Jenko, Cerklje; Rosalija Mosler, Otočac; Unfall-Versicherung, Trst; Avgust Sterki, Solothurn; Matija Sraj, Cleveland Ohia; Josef Hawelkovi, Praga; Ladislau Hartmaier, Budimpešta; Fr. Lenarsic, Bad Vellach; Jože Terskan, Cleveland; And. Surkas, Raun; Ign. Horoschetz, Westhausen. — V Rudolfovem: Daniel Rokovic, Thomas V. W. — V Cirknici: Matija Sustersic, St. Pavel. — V Kranjski gori: Ancely Janez, Lengenfeld. — V Kočevju: Antonija Kepa, Toplice. — V Zgornjem Mozellju: Kakjo, Trautenau. — V Višnjaju: Giacomo Sensovich fu Michele, Pazin. — V Trstu: Luigi Ferro, Reka; Victor Pidutti, Sisek; Palese, Trst; Bore Chersel, Reka; Haggi-

conotta, Trst; Alfredo Restaccia, Mesina; Marie Baiek, Trst; Giuseppe Figli, (?) ; H. Röhling, Hamburg; Zlata Harp, Maribor; Giov. Polla, Altura; Gerseč, Ljubljana; Aurelio Mettel, Plombyeres; Mića, Josefadorf bei Carlan; Babetto Köttsch, Trst; Philipp Hermann, Johannesburg; John A. Johnsen, Novjork; Cecilia de Rittmayer, Trst; Ivan Jurschitsch, Zader; L. Broner, Drohoby; Luzzatto, Budimpešta; Kaiserliches Postamt, Fflis; Luigi Schadler, Trst; Giovanni Costantini, Savannah; Josef Mezilošek, Cirknica; Giovanni Calafatovic, Janina; Federico Mozzettig, Singapore; Elena Bonifacio, Genova; Eduard Hayre, Ljubuški; Victor Bembort, Celje; Anton Wouk, Ohio; Giovanni Verzeognassi, St. Pavel. — V Pulju: Elisabeth Urbany, Kamena; Katarina Založnik, St. Leonhard; Valentin Wusch, Zagreb. — V Gorici: Victoria Zotter, Staritrg; Hannibal Mlaker, Buzet; Wohnungs Bureau Pichler, Linc; Mattiussi, Staro mesto; Jozef Bizjak, Leskovec; Jozef Harej, Aleksandrija. — V Piranu: Ferdinand Jant, Zidan most. — V Opatiji: Helena Nowicka, Leopoli; Apolonija Glavina, Trebinje. — V Rovinju: Francesco Zulich, Trst. — V Korminu: Giuseppe Rosig, Buenos Ayres. — V Izolu: Ludwig Kovic, Kimpolung. — V Divači: Helene Czuczawa, Lemberg.

Zima na Ogrskem. Na Ogrskem vlada hud mraz. Reke zmrzujejo in so hudi sneženi zameti s karpatskih gorā prignali divje zveri v nižino. Posebno volkov se je priklatilo veliko število, ki delajo hudo škodo, ker trgajo domače živali. Oblasti so vse ukrenile, da se ljudstvo ubrani volkov.

Štrajk petrolejarjev se je začel v Borzislavov. V jamah, iz katerih izvira nafta, je vse mokro in zato imajo delavci, kadar pridejo iz jam, gorke sobe, kjer si posuše obleko, predno gredo na dom. Zlaj so jim pa te sušilnice zaprli in delavci so morali v tem mrazu hoditi po celo miljo daleč vsi premočeni domov. Zlaj so sklenili delavci toliko časa štrajkati, dokler se jim ne vrnejo zopet sušilnice.

Steklo podraženo. Avstro-ogerski izdelovalci stekla napovedujejo svojim konsumentom, da bodo vzdignili ceno steklu. Zdaj se podraži takozvani »Tafelglas«.

Katoliških dijaških društev je sedaj na Nemškem dvaintrideset. Med udi je 186 bogoslovcev, 463 pravnikov, 281 medicincev, 166 modroslovcev, 75 matematikov in naravoslovcev in 101 tehnik. To je lep napredek, ki kaže, da se bo tudi na Nemškem liberalni »inteligenci« mogla kmalu postaviti nasproti prava katoliška inteligenca.

Dreyfuss pride v Avstrijo, ker ga boli želodec in so mu zdravniki svetovali, naj gre iz Neapolja, kjer sedaj biva, v Rabbi pri Tridentu. Tam se baje zdravijo taki želodci, kakoršnega ima Dreyfuss.

Kuga. Iz Londona se poroča, da so na ladiji »Highland Prince«, ki se je pripeljala iz La Plate v Shiet, umrle štiri osebe za kugo. Še več mornarjev je zbolelo, a so ozdraveli.

Sultan in avtomobil. Sultan Abdul Hamid je kupil avtomobil — prvi na Turškem. Ker je sam preboječ, da bi ta sport sam poskusil, je ukazal trem pašam iz svojega spremstva in svojemu tolmaču Ibrahimu, naj se nauče voziti z avtomobilom.

Morilec kralja Umberta Bresci je prepeljan v ječo Portolongone. Ječa je na skali, ki sega v morje in ima celice, ki so le 2¼ m. široke, 4 m. dolge in 3 m. visoke. — Majhno okence se odpira od spodaj gori in skozi tisto se vidi komaj košček neba. Okoli celice je galerija za čuvaje, ki se vedno menjujejo in skozi okence opazujejo jetnika. Jetnik ne sme nikdar ven, in prej mora vsak dalj časa prebivati v popolni temi, predno pride v tako celico. V Portolongone je zaprt tudi Acciarito, ki je bil že prej napadel Umberta. Acciarito je že blazen, in pravi, da bo Bresci moral zblazneti, ker v taki ječi ne more nihče prebiti čez tri leta da ne bi izgubil pameti.

Solčna toplota — gonilna moč. V 20. veku premog, plin in elektrika izgube vso veljavo pri strojih, ki jih bo gonila najcenejša moč — solčna toplota. Prvi poskus na pariški razstavi se je neki izborni ob-

nesel. S pomočjo užigalnega stekla se je voda v kotlu malega stroja tako razgrela, da je bilo takoj dovolj para.

Društva.

(Slov. kat. akad. društvo »Danica«) priredi v petek 18. t. m. svojo IV. redno občno zborovo sejo s sledečim vporodom: 1. Čitanje zapisnika; 2. Poročilo odbora; 3. Prememba pravil; 4. Slučajnosti. Odbor slov. kat. akad. društva »Danica«.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 16. jan. Nadvojvoda Fran Ferdinand je odpotoval sinoči v Draždane, od koder se 17. odpelje v Berlin kot zastopnik cesarjev.

Dunaj, 16. jan. Ebenhochovo glasilo piše: Dr. Ebenhoch, dasi po velškem propadu od liberalcev proglašen za mrtvega, je ravno toliko politično mrtev, kakor klerikaleci sploh. Čez leto in dan se vidimo zopet na volišču. Gotovo je, da bo katoliška ljudska stranka poraz pri zadnjih volitvah popravila s tem, da gre sedaj nemudoma na delo. Čas je sedaj za odločen boj in v tem boju se bodo popravile izgube zadnjih dni.

Dunaj, 16. januarija. Češki listi pišejo zopet o ministerskih krizah. Govori se, da bi mesto Rezeka nastopil dr. Engel. Govorica ni zanesljiva. Engel je sam konstatiral v nekem članku, da je mladočeška stranka doživela hude poraze in da bo prihodnje državnozbornsko zasedanje tudi brezplodno. Poslanci bodo šest let večinoma doma presedeli.

Krakov, 16. januarija. »Nova Reforma« je zvedela z Dunaja, da bo vlada že pred začetkom državnega zbora stopila v zvezo s strankami zaradi volitve predsedstva, da se to izvoli že v prvi seji. Potem bo predložila proračun, železniško predlogo in krošnjarski zakon. Pogodbene predloge za sedaj še izostanejo.

Krakov, 16. jan. Novoizvoljeni poslanec Wodzicki je izjavil, da treba spoštovati opravičene zahteve Čehov.

Lvov, 16. jan. Iz Tarnopola se poroča: Maloruski poslanci Romanczuk, Barwinski in Gladiszewski so sklenili, da bodo postopali složno in hoče, o ustanoviti maloruski klub v državnem in deželnem zboru.

Reka, 16. jan. Triletni razpor med vlado in med občinskim svetom se hoče poravnati. Guverner bo razpisal volitev 54 mestnih zastopnikov na 24. t. m. Vlada upa, da se bo doseglo sporazumljenje.

Budimpešta, 16. jan. Danes je bila tudi v državni zbornici jako viharna debata o vprašanju, ali naj dunajska arhitekta Fellner in Hellmer zidata mažarsko narodno gledališče. Poslanec Pichler je v interpelaciji rekel, da bi bila to sramota za mažarske umetnike. Ministerski predsednik Szell je slednjič izjavil, da če se zida narodno gledališče, se oddajo vsa dela le mažarskim umetnikom.

Madrid, 16. jan. Poroka asturske princezinje se vrši 14. februarja.

Bruselj, 16. jan. Iz Haaga se poroča: Krüger je rekel, da so Buri prav imeli, ko so zapodili delegate mirovne konference. Da je general Dewet ustrelil angleškega agenta, je samo maščevanje zato, ker je Roberts dal umoriti burškega častnika Cordua. Buri se bodo borili do zadnjega moža.

London, 16. jan. Lord Roberts je prosil londonske mestne očete, naj prelože slovesnost poklonitve diplome častnega meščana, ker čuti, da se mu sedanjí nesrečni položaj v Južni Afriki ne zdi primeren za slovesnosti.

London, 16. jan. Glasom poročil iz Kapstadta je 2000 Burov zasedlo Clamvilliam.

London, 16. jan. Listi poročajo o naslednjih burskih vsehkih. Dne 10. in 12. t. m. je razdrlo 1500 Burov železniške proge v Pretorijo, pri Middelburgu so odbili napad generala Knox, razdrli so dalje železnico pri Zuurfon-

teinu in prodrli do Krügersdorpa, tako da je Pretorija popolno obkoljena. Dewet preti sedaj Kroonstadtu. Napad na Belfast 7. t. m. se jim je popolno posrečil. Posadka je kapitulirala. Železnična in brzojavna zveza je tam pretrgana. Angleži se umikajo nazaj proti Pretoriji.

London, 16. jan. »Daily Mail« poroča iz Pretorije: Buri so pri Rhenosterkopu vzeli angleško prtljago in zajeli 23 mož posadke, od katere so umorili 2. 11 ranili, druge vjeli. Standard poroča, da so se v nedeljo bojevali trije oddelki infanterije na konjih z Buri pri Holfonteinu. Pet Burov, med njimi poveljnik, je mrtvih, Angleži brez izgube.

London, 16. januarija. Telegram iz Kapstadta: Botha je razdril železnico od Pretorije v Middelburg in je prodrl s precejšnjim oddelkom. Zvezo ima z Delareyem, ki je obrista Kordona nazaj zapodil v Krügersdorp. Dewetov glavni tabor je nasproti Kronstadtu. V njegov tabor poslani delegati mirovne konference so se brez vspeha vrnili, potem ko so jih Buri javno pretepli.

Rim, 16. januarija. Italija hoče od Kine 50 milijonov odškodnine in si pridržuje iste pravice, kakor ostale vele-vlasti.

Bruselj, 15. jan. Belgijski misijonarji poročajo, da je bil v osrednji Mongoliji na povelje kitajskih oblastij škof Hamer na krvoločen način vpričo guvernerja umorjen. Isti dan so pred guvernerjem mučili 92 kristjanov. V treh dneh so umorili baje 2000 kristjanov in tri misijonarje z verniki vred v cerkvi žive sežgali.

Zaročenca.

(I promessi sposi.)

Milanska povest iz sedemnajstega veka. — Lašsk spisal Alessandro Manzoni, prevel I. B.—č.

(Dalje.)

Renzo je šel naravnost po najbolj samotnem in razdejanem delu, čez križišče, ki se zove »carrobbio di porta Nuova«. Tu je nekdaš stal na sredi križ, nasproti njemu pa cerkev di sant' Anastasia, tam, kjer je sedaj cerkev di san Francesco di Paola. Tam je takó razsajala kuga, mrličii so tako smrdeli, da so se morali ljudje odstraniti. K temu tužnemu prizoru se še pridružijo grozni in gnjusni preostanki in sledovi zadnjih prebivalcev. Renzo se požuri in se ohrabri, češ da cilj ni več daleč, da pa ti prizori zginejo predno pride tja.

In res pride kmalu v bolj oživiljeni del mesta. A kakšni so bili ljudje! Iz bojazni ali strahu so zaprta vsa vrata na ulico, odprta so samo vrata pri praznih hišah. Nekatera so zabita in zapečateni, ker leže v hiši mrličii ali bolniki. Na nekaterih so znamenja z ogljem narejena, da vedó monatti, kje je kaj mrličev. Vse je svojevoljno na slepo srečo narejeno od kacega člena zdravstvenega sveta ali kacega uradnika, ki hoče izvrševati povelja ali ljudi uničiti. Povsod leže cunje, gnjile cape, poteptana slama, blazine, ki so bile vržene iz oken, mrličii, ki so nenadoma izdihnili na cesti in bodo tu ležali, dokler ne pride voz po nje.

Tako so v bedi in nesreči ljudje podivjali, da niso več poznali usmiljenosti ali ljubezni do bližnjega. Prenehal je hrup po prodajalnah, ropot vozov, kričanje prodajalcev, klepetanje šetalcev, le redko prekine to grobno tišino vzdihovanje bolnikov, ječanje beračev, ropot mrtvaških vozov, kričanje monattijev, tuljenje norcev. Zjutraj, opoldne in zvečer zvoni v stolni cerkvi v znamenje molitve, katero je zaukazal opravljati kardinal. Temu zvonjenju se odgovarja po drugih cerkvah. Tedaj se prikažejo ljudje pri oknih in skupno molijo; sliši se mrmranje, šepetanje, v katerem se zrcali žalost in uteha ob enem.

Dve tretjini ljudij je tedaj že pomrlo; drugi so odšli ali zboleli. Kdor je prišel od zvonaj, umrl je skoro gotovo.

Mej onimi, ki so hodili po ulici, je bilo le par taci, ki bi ne imeli kaj posebnega na sebi, kar je kazalo, kako so se časi premenili. Visokorodni ljudje so hodili brez plašča in ovratnika, kar je bilo tedaj neizogibno potrebno; duhovniki brez halje, re-

dozniki brez kute. Vsakdo je obleko kolikor
mogoče pritegnil na-se, da bi se ne dotaknil
kake stvari ali da bi mazačem ne dal lepe
prilike. Vsakdo je bil podpasan in stisnjen
kolikor mogoče, vsakdo zanemarjen in ne-
veden.

Brade so bile dolge; zrastle so onim,
ki so se preje vedno brili. Lasje so bili dolgi
in razmršeni, ker se v svoji zanemarjenosti
nikdo ni brljal za to, pa tudi zato, ker so
ljudje sumili brivce, katerih jednega z ime-
nom Giangiacomo Mora so kot mazača pri-
jeli in obsodili. To ime je bilo dolgo časa
glasovito, čeprav bi je morali pomilovati.
Nekateri so vedno s sabo nosili gorjačo,
pištolo, da bi zapretili, če bi se jim kdo ho-
tel približati. Drugi so nosili dišeče kuhal-
nice, lesene ali kovinske prevrtane krogle,
v njih pa gobe, namočene v zdravilnem je-
sihu. Nekateri so vedno držali zdravila pred
nosom, drugi so na vratu nosili stekleničke
z živim srebrom, ker so bili preverjeni, da
to posrka vse kužne snovi. Večkrat so pre-
menjali živo srebro.

(Dalje sledi.)

Listnica uredništva:

Dopis v „Slovenec“ iz Logatca, nad katerim se v
„Narodu“ hudoje g. Šega, ni pisal niti gospod župnik
Lavrič, niti g. kaplan Remškar. Gosp. Šega mora imeti
slabo zaupanje v uspehe moderne šole, če misli, da
noben domačin v Logatcu ni zmožen takega dopisa
sestaviti.

Cena žitu na dunajski borzi
dné 15. januarija 1901
Za 50 kilogramov

Pšenica za pomlad . . .	K	7-82	do K	7-83
Rž za pomlad . . .	»	7-77	»	7-78
Turšica za maj junij /01 . .	»	5-27	»	5-28
Oves za pomlad . . .	»	6-23	»	6-24

Meteorologično poročilo.
Višina nad morjem 306-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm

Dn	Čas opa- zovanja	Stanje baro- metra v mm.	Tempo- ratura po Celsijus	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
15.	9. ura	748.9	-6.4	sl. svzh.	oblač.	
16.	2. popol.	747.9	-11.5	ar. sever	jasno	0.0

Srednja včerajšnja temperatura -8.3, normale: -2.5°

Marijo Koman roj. Oblak
v ponedeljek, dné 14. t. m., p. poludne ob 5¹/₂
uri, po kratki a sila mučni bolezn, prevideno
s sv. za rement, poklicati v boljše življenje.
Pogreb drage ranke je bil danes v sredo,
dné 16. t. m., ob 2. uri popoldne.
S. zadušne maše se bodo brale v tukajšnji
župni cerkvi.
Prebago umrlo priporočamo v molitev in
blag spomin!
Škofja Loka, 16. januarija 1901.
Franc Koman, soprog, **Cecilija**,
Albina, **Miroslav**, **Amalija**,
otroci.
Mesto vsacega posebnega naznanila.

Lepa žrebetna kobilica,
dva voza, konjska oprava, sani,
vino s sodi vred
se radi smrti gospodarja ceno prodajo. — Poizvé
se v Ljubljani, gostilna pri „Zvezdi“. 27 (3-3)

dr. Alfonza Mosche
dvornega in sodnega odvetnika, predsednika
kranjske odvetniške zbornice
ki je večeraj zvečer ob 9. uri, previden z
vsemi svetimi zakramenti za umirajoče, po
dolgi in hudi bolezni v 62. letu svoje dobe
mirno v Gospodu zaspal.
Truplo dragega pokojnika bo jutri, v
četrtak, 17. januarija, ob 4. uri popoldne iz
hiše žalosti Franciskanske ulice 14 prepeljano
na pokopališče k sv. Kristofu in tam polo-
ženo v lasten grob.
Sv. zadušne maše se bodo brale v več
cerkvah.
V Ljubljani, dné 16. jan. 1901.
Terezina Mosche rojena **Zeschko**, so-
proga. — **Egon Mosche**, **Vera Valenta**,
pl. Marchthurn rojena **Mosche**, **Erik**
Mosche, otroci. — **M. U. dr. Alfred**
Valenta pl. Marchthurn, zet. — **Klemen**
Mosche, c. kr. deželno sodni svetnik, brat.
— **Lorle Valenta pl. Marchthurn**,
vnukinja.

Eleonora Račić
po dolgi, mučni bolezni, previdena s sveto-
tajstvi, danes ob 7. uri zvečer, 21 let stara,
mrno v Gospodu zaspala.
Popreb bode v sredo, dné 16. jan., ob
4. uri popoldne.
Predrago rajno priporočamo v blag
spomin in molitev.
Boštanj, dné 14. januarija 1901.
Alojzij Račić, nadučitelj, o. c. e. — **Fran-**
čiška Račić, mati. — **Marija Račić**,
učiteljica, sestra. — **Božidar Račić**,
dijak, brat.
Posebna naznanila se ne izdajo.

VABILO.
na
redni občni zbor
I. obč. radeškega konsumn. društva
reg. zadruga z omejenim poročtvom,
ki se bode vršil
v soboto dné 2. februarija 1901
ob 3. uri popoldne
v prostorih hotela „Narodni Dom“ v Radečah
s sledečim dnevnim redom:
1. Poročilo predstojništva.
2. „pregledovalnega odseka.
3. Odobritev računa za l. 1900.
4. Sklepanje o porabi čistega dobička.
5. Dopolnilna volitev v smislu § 28 zadr.
pravil izstopivših 5 članov predstoj-
ništva.
6. Dopolnilna volitev v zmislu § 28. in
§ 32. združnih pravil izstopivših dveh
članov pregledovalnega odseka.
7. Slučajnosti.
K obilni udeležbi vabi člane
Predstojništvo.
V slučaju, da zgoraj sklicani občni zbor ne bi
b'l ob določen uri sklepčen, vrši se ob 4. uri isti
dan na istem prostoru in z istim dnevnim redom
drugi občni zbor, koji bode sklepčen brez ozira na
število vdeležencev.

Izjava.
Podpisani s tem prekličem vse obrek-
ljive in razžaljeve besede, katere sem go-
voril zoper gospoda Roberta Ziegler,
učitelja v Radečah pri Škofji Loki. Obža-
lujem, da sem govoril te besede, ker so vse
neresnične.
Reteče pri Š. Loki, 10. jan. 1901.
39 1-1 **Matevž Naglič.**
VABILO 34 1-1
na
III. redni občni zbor
„Gospodarske zadruga na Češnjici
pri Škofji Loki“,
ki se bode vršil
na Svečnic dné 2. februarija t. l.
ob 1. uri popoldne
v svojih prostorih na Češnjici.
Vspored:
1. Poročilo načelstva.
2. Polaganje računov.
3. Odobrenje računov.
4. Volitev izstopivših odbornikov.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Razni nasveti.
Na Češnjici, dné 14. jan. 1901.
Načelstvo.

Trgovski pomočnik,
kateri je izvežban trgovine mešanega in
manufakturnega blaga, se sprejme pri
„Gospodarskem društvu v Trnovem“.
Ponudbe s preteklostjo službovanja je
natanko popisati. 41 3-1
**Za ličenje kositernih pred-
metov**, bronzovo imitacijo, bronziranje
kipov iz mavca, bronziranje ograj
pri stopnicah, vse v najfinjši izvršitvi, priporo-
čata se **BRATA EBERL** v Ljubljani, Frančiš-
kanske ulice.
Vnanja naročila proti povzetju. 223 26 11-7
V najem se dá takoj
hišo z gospodarskim poslopjem, hlevom
in ledenico, jako pripravo za gostilno in mesa-
rijo. Hiša je pri cerkvi in prodajalni.
Več se izve pri načelništvu kmetijskega društva
A Leskovci nižje Ptuj. 33 1

Gg. ženini in neveste!
Priporočam svojo naj-
večjo in najbogatejšo, obče-
znano veliko izbero vsako-
vrstne zlatenine in
srebrnine v secesiji,
posebno
lepe poročne prstane
prave švicarske žepne ure, budilke, stenske ure, prstane itd. itd.
Namizne oprave (Besteck) in najboljše šivalne stroje vse to po
najnižjih cenah in z jamstvom. 28 2
Vabim na obilni obisk in ogled
z vsem spoštovanjem
Fr. Čuden, urar in trgovec
v Ljubljani, Mestni trg št. 25, nasproti rotovža.
Ceniki brezplačno in poštine prosto.

ANT. PRESKER
krojač v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 6
se priporoča pred. duhovščini
v izdelovanje vsakovrstne
duhovniške obleke
iz trpežnega in solidnega
blaga po nizkih cenah.
Opozarja na veliko svojo zalogo
zgotovljene obleke
posebno na haveloke v naj-
večji izbiro po najnižjih cenah.
7 5
Sveži
pustni krofi
so dobiti vsak dan v slaščičarni
in pekarni 13 5-3
Jakob Zalaznik,
Stari trg št. 21.
Išče se poštena, umna
gospodinja
srednje starosti, v župnišče. — Kie. pové
iz uljudnosti g. **Terezija Nowotny** v
Ljubljani, Dunajska cesta št. 9. 24 3-2

V najem dam takoj
pod ugodnimi pogoji svoje za poljubni obrt
pripravno
posestvo
v Slomškovih ulicah št. 17
v Ljubljani
obstoječe iz dveh stanovanj, dveh de-
lavinic, majhnega hleva in prostor-
nega dvorišča.
Vinko Čamernik,
kamnosek.
1124 5

Dunajska borza.			
Dne 16. januarija.			
Skupni državni dolg v notah	98-30	20 mark	23-53
Skupni državni dolg v srebru	98-15	20 frankov (napoleonor)	19-15
Avstrijska zlata rent 4%	117-25	Italijanski bankovci	90-70
Avstrijska krona rent 4%, 200 kron	98-15	C. kr. cekini	11-34
Ogerska zlata rent 4%	117-—	Dne 15. januarija.	
Ogerska krona rent 4%, 200	92-25	3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	180-—
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1702-—	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	165-—
Kreditne delnice, 160 gld.	661-25	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196-—
London vista	240-60	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95-30
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	117-65	Tisne srečke 4%, 100 gld.	140-—
		Dunavske vravnave srečke 5%	257-50

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za zrupe pri žrebanjih, pri izžrebanju
najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje.
Kulturna izvršitev naročil na borzi.
Menjarnica delniška družba
„MERCUR“
l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l. Strobelgasse 2.
Pojasnila vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostih
papirjev in vestni sveti za dosede kolikor je mogoče visocoga
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.
Izdajatelj: Dr. Evgen Lampe. Odgovorni vrednik: Ivan Rakevec. Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.